

Stosunek do osób o orientacji homoseksualnej i związków partnerskich

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

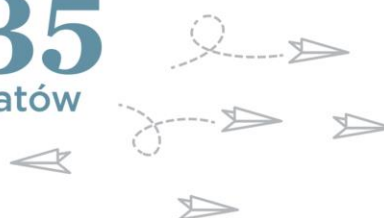
badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszemu czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

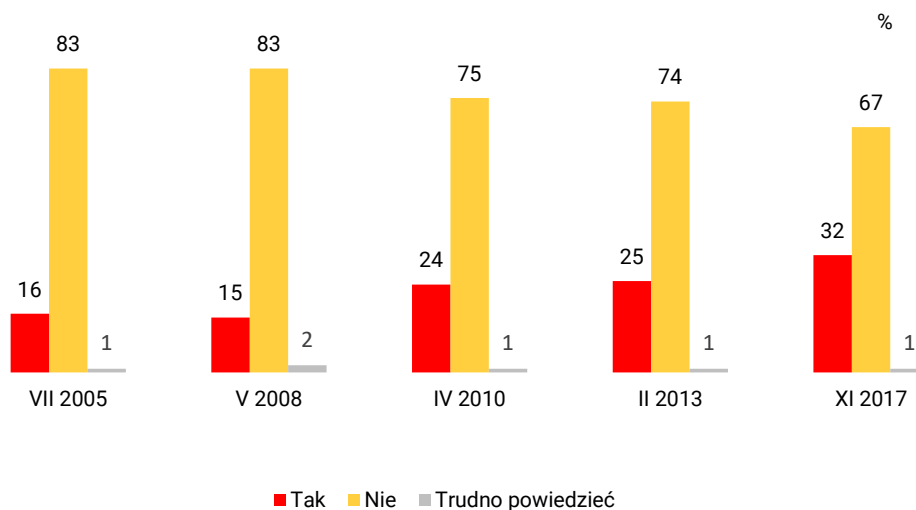
W listopadowym sondażu¹ CBOS zapytał Polaków o stosunek do legalizacji związków partnerskich oraz praw osób pozostających w związkach homoseksualnych. Oprócz tego interesowało nas nastawienie badanych do homoseksualizmu i ich wiedza na temat stanowiska Kościoła katolickiego w tej kwestii.

NASTAWIENIE SPOŁECZNE

Na stosunek do homoseksualizmu i praw par homoseksualnych wpływa osobista znajomość osób o takiej orientacji. Obecnie co trzeci badany (32%) – czyli o 7–8 punktów procentowych więcej niż w latach 2010–2013 i aż dwukrotnie więcej niż w poprzedniej dekadzie – deklaruje, że zna osobiście geja lub lesbijkę. Zakładając, że odsetek gejów i lesbijek jest w populacji stały, wzrost ten można wiązać ze społecznym oswajaniem homoseksualizmu, co przekłada się w jakimś stopniu na skalę coming-outów.

CBOS

RYS. 1. Czy zna Pan(i) osobiście jakiegoś geja lub lesbijkę?

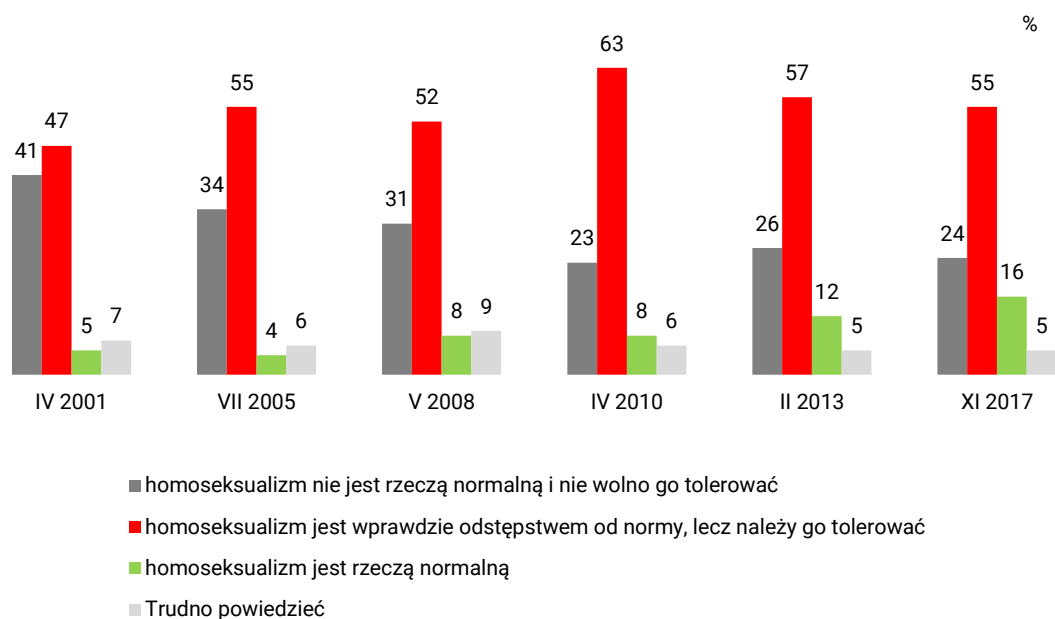
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (330) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face to face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–12 listopada 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Znajomość z kimś o orientacji homoseksualnej częściej deklarują kobiety niż mężczyźni, a także częściej niż inni młodszy respondenci (18–34 lata), a zwłaszcza najmłodszy (do 24 lat), mieszkańcy dużych miast, badani najlepiej wykształceni, z gospodarstw domowych o wysokich dochodach *per capita* i ankietowani identyfikujący się z lewicą. Nie oznacza to raczej, że w tych kręgach społecznych homoseksualizm jest częstszy niż w pozostałych, lecz wynika prawdopodobnie ze środowiskowych różnic w skali jego ujawniania.

Jedna szóstka badanych (16%) uważa homoseksualizm za coś normalnego. Obecnie takie podejście jest wprawdzie tylko minimalnie częstsze niż cztery lata temu (wzrost o 4 punkty procentowe), ale aż dwukrotnie częstsze niż w latach 2008–2010 i co najmniej trzykrotnie niż w pierwszej połowie poprzedniej dekady. Ponad połowa Polaków (55%) traktuje homoseksualizm jako odstępstwo od normy, które należy tolerować, natomiast co czwarty badany (24%) uważa, że nie powinno się go tolerować. Tę ostatnią postawę obserwujemy w tej dekadzie znacznie rzadziej niż w poprzedniej.

CBOS

RYS. 2. Czy uważa Pan(i), że:

Na postrzeganie homoseksualizmu wpływa osobisty kontakt z osobami o tej orientacji. Ci, którzy znają geja lub lesbijkę, częściej niż pozostali postrzegają tę orientację seksualną jako coś normalnego i mówią o potrzebie tolerancji, natomiast wyraźnie rzadziej traktują ją jako dewiację, której nie powinno się akceptować.

TABELA 1

Czy uważa Pan(i), że:	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja ani lesbijki
	w procentach	
– homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	12	31
– homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, lecz należy go tolerować	61	51
– homoseksualizm jest rzeczą normalną	26	11
Trudno powiedzieć	1	7

W większości analizowanych grup społeczno-demograficznych i elektoratów ugrupowań politycznych przeważa tolerancja homoseksualizmu. Nietolerancji sprzyja głównie starszy wiek (65 lat i więcej), niski poziom wykształcenia, duże zaangażowanie w praktyki religijne, prawicowe poglądy polityczne i poparcie dla PiS. Brak tolerancji niemal dwukrotnie częściej deklarują mężczyźni niż kobiety. Z kolei przekonanie, że homoseksualizm jest czymś normalnym, najczęściej wyrażają mieszkańcy największych aglomeracji, badani nieuczestniczący w praktykach religijnych, identyfikujący się z lewicą oraz zamierzający głosować na PO.

TABELA 2

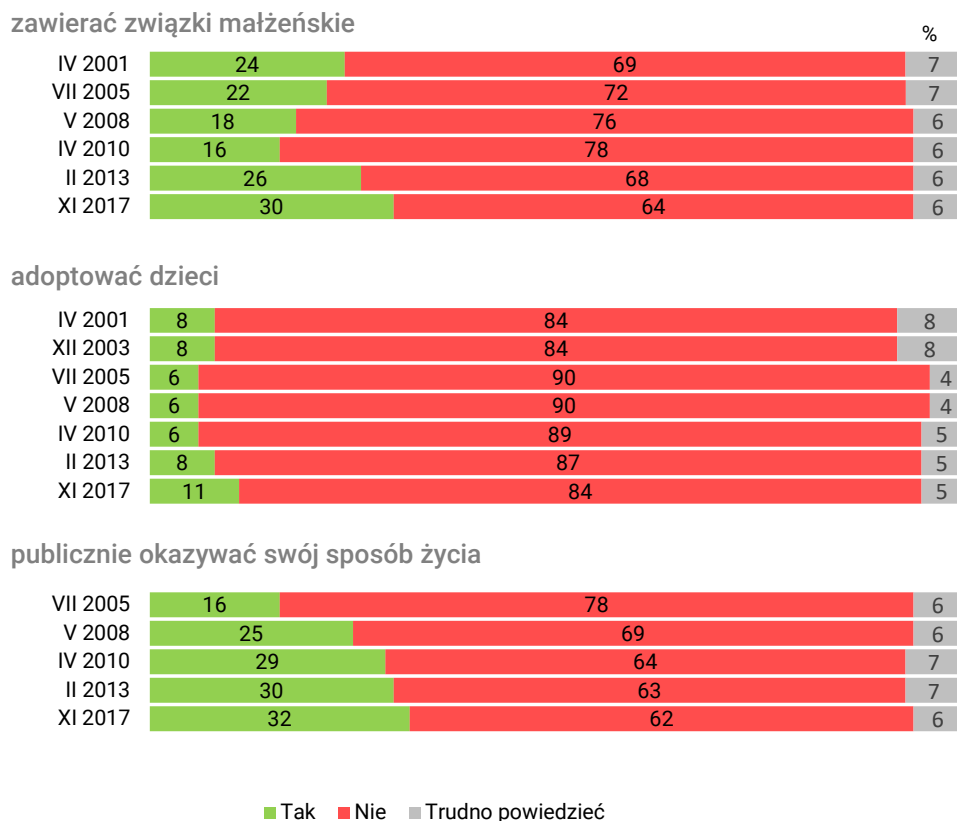
Potencjalne elektoraty	Czy uważa Pan(i), że:			
	homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, lecz należy go tolerować	homoseksualizm jest rzeczą normalną	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Nowoczesna*	11	61	22	6
PO	6	65	26	3
Kukiz'15	17	59	17	7
PiS	36	51	10	3
Niezamierzający głosować	30	50	16	5

* Uwaga: niewielka liczebność tego elektoratu w próbie

NORMY I PRAWO

Większość Polaków jest niechętnie nastawiona wobec objęcia par homoseksualnych normami czy prawami, jakie dotyczą par heteroseksualnych. Na przestrzeni lat obserwujemy jednak pewną zmianę w tym względzie. Za tym, żeby pary jednopłciowe mogły publicznie pokazywać swój sposób życia, opowiada się jedna trzecia badanych (32%, a przeciw – 62%), nieznacznie mniej aprobeuje prawo do zawierania małżeństw (30%, a przeciw jest 64%), a jedna dziewiąta (11%, a przeciw jest 84%) – do adopcji dzieci. W ciągu ostatnich lat minimalnie zwiększyła się skala akceptacji homoseksualnych małżeństw i adopcji przez nie dzieci. Ogólnie rzecz biorąc, obecnie więcej Polaków niż kiedykolwiek wcześniej w historii naszych badań przejawia inkluzywną postawę wobec związków homoseksualnych.

RYS. 3. Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli dwóch osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo:

Znajomość kogoś o orientacji homoseksualnej zauważalnie zwiększa aprobatę prawa do zawierania małżeństw przez związki jedнопłciowe, a także publicznego pokazywania przez nie swojego sposobu życia i adopcji dzieci. Brak takiej znajomości działa odwrotnie.

TABELA 3

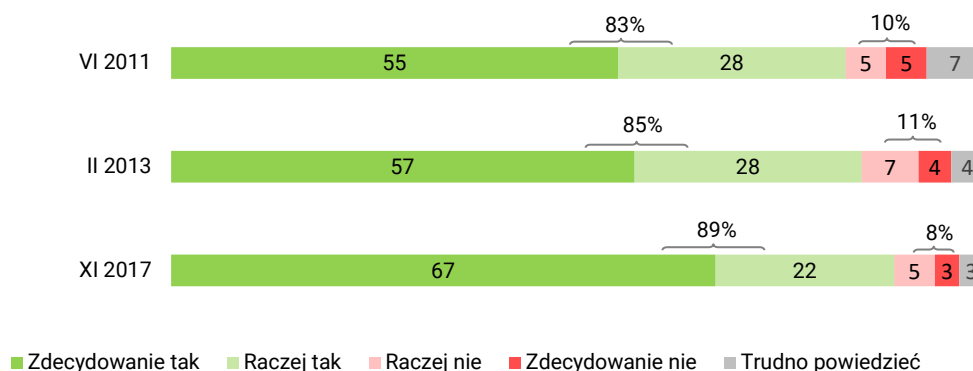
Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli dwóch osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo:	Odpowiedzi osób	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja ani lesbijki
	w procentach	
– zawierać związki małżeńskie		
Tak	46	22
Nie	49	72
Trudno powiedzieć	5	6
– adoptować dzieci		
Tak	19	8
Nie	75	89
Trudno powiedzieć	6	3
– publicznie pokazywać swój sposób życia		
Tak	50	23
Nie	46	71
Trudno powiedzieć	5	6

Stosunek do praw par homoseksualnych kształtują w znacznej mierze te same cechy społeczno-demograficzne badanych, które różnicują znajomość osób o orientacji homoseksualnej i ogólne nastawienie do homoseksualizmu. Aprobacie tych praw sprzyja młody wiek, zamieszkiwanie w dużym mieście, wyższe wykształcenie, brak zaangażowania (lub zaangażowanie sporadyczne) w praktyki religijne oraz lewicowe poglądy polityczne.

Aprobata legalizacji związków partnerskich kobiety i mężczyzny wyraża ogromna większość badanych (89%, od 2013 roku wzrost o 4 punkty procentowe), a tylko nieliczni (8%, spadek o 3 punkty) są jej przeciwni.

CBOS

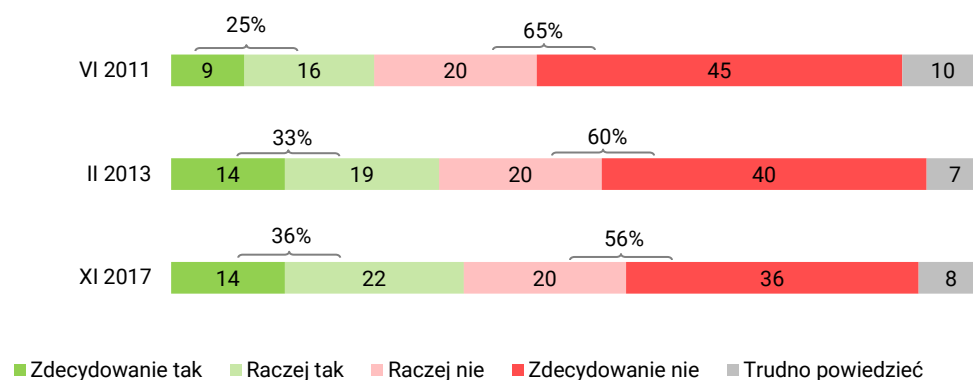
RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, możliwość zawierania formalnych związków partnerskich powinni mieć kobieta i mężczyzna żyjący wspólnie w związku?

W przypadku osób tej samej płci ponad jedna trzecia respondentów (36%, wzrost o 3 punkty) opowiada się za taką możliwością sformalizowania relacji, natomiast ponad połowa (56%, spadek o 4 punkty) jest temu przeciwna. Od poprzedniego pomiaru sprzed czterech lat wzrost aprobaty legalizacji związków partnerskich par jednopłciowych jest niewielki, natomiast od 2011 roku – znaczący.

CBOS

RYS. 5. Czy, Pana(i) zdaniem, możliwość zawierania formalnych związków partnerskich powinny mieć dwie osoby tej samej płci żyjące wspólnie w związku?

Aprobacie legalizacji jedнопłciowych związków partnerskich sprzyja, co zrozumiałe, osobista znajomość kogoś o orientacji homoseksualnej. Popiera ją ponad połowa znających osobiście geja lub lesbijkę i tylko jedna czwarta nieznających nikogo takiego. Istotne jest również nastawienie do homoseksualizmu. Wśród tych, którzy uważają, że homoseksualizm jest czymś normalnym, niemal siedmiu na dziesięciu jest za legalizacją związków partnerskich osób tej samej płci. Sprzeciw dominuje wśród respondentów uznających homoseksualizm za dewiację, której nie powinno się tolerować. Z kolei w grupie umiarkowanej, w której znajdują się osoby tolerancyjne wobec homoseksualizmu, zdania są bardzo podzielone, przeważa jednak przekonanie, że pary jedнопłciowe nie powinny mieć możliwości sformalizowania swoich relacji.

TABELA 4

Czy, Pana(i) zdaniem, możliwość zawierania formalnych związków partnerskich powinny mieć dwie osoby tej samej płci żyjące wspólnie w związku?	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja ani lesbijki
	w procentach	
Tak	54	27
Nie	42	64
Trudno powiedzieć	4	9

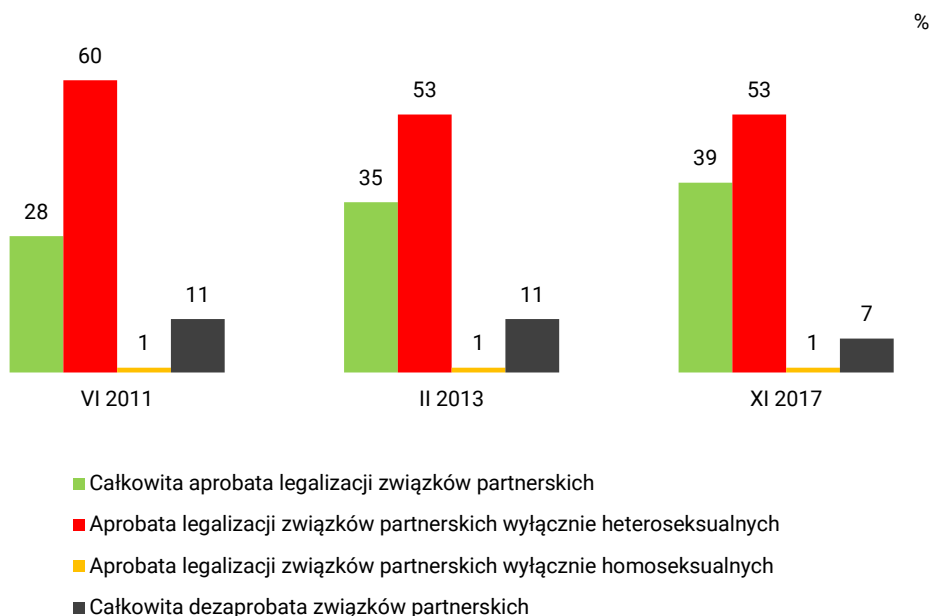
TABELA 5

Czy uważa Pan(i), że:	Czy, Pana(i) zdaniem, możliwość zawierania formalnych związków partnerskich powinny mieć dwie osoby tej samej płci żyjące wspólnie w związku?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	6	89	5
– homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, lecz należy go tolerować	43	52	5
– homoseksualizm jest rzeczą normalną	69	22	8

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Analizując wyniki obu pytań łącznie można powiedzieć, że dwie piąte badanych (39%, od 2013 roku wzrost o 4 punkty procentowe) aprobuje legalizację związków partnerskich – niezależnie od płci osób zainteresowanych ich zawarciem. Ponad połowa (53%) respondentów dopuszcza wyłącznie partnerskie związki heteroseksualne, a siedmiu na stu (7%, spadek o 4 punkty) to przeciwnicy formalnych związków partnerskich – niezależnie od tego, czy miałyby je zawierać osoby tej samej czy różnej płci. Znikomy odsetek ankietowanych (1%) dopuszcza legalizację jedynie związków homoseksualnych.

RYS. 6. Stosunek do legalizacji związków partnerskich

Wyłączono niemających zdania w tej sprawie

Całkowitej dezaprobaty legalizacji związków partnerskich sprzyja starszy wiek (65 lat i więcej) i – co z tym związane – duże zaangażowanie w praktyki religijne (uczestnictwo w nich kilka razy w tygodniu). Natomiast jej całkowitą aprobatą wyróżniają się badani do 45 roku życia, mający wyższe wykształcenie, mieszkający w dużych miastach, zwłaszcza w największych aglomeracjach, identyfikujący się z lewicą oraz nieuczestniczący w praktykach religijnych lub robiący to sporadycznie. Zauważalnie częściej deklarują ją również kobiety niż mężczyźni.

TABELA 6

Cechy społeczno-demograficzne		Stosunek do legalizacji związków partnerskich			
		Całkowita aprobatą legalizacji związków partnerskich	Aprobata legalizacji związków partnerskich wyłącznie heteroseksualnych	Aprobata legalizacji związków partnerskich wyłącznie homoseksualnych	Całkowita dezaprobatą związków partnerskich
		w procentach			
Ogółem		39	53	1	7
Płeć	Mężczyźni	30	60	0	10
	Kobiety	47	46	1	6
Wiek	18–24 lata	49	42	3	7
	25–34	46	48	1	6
	35–44	45	48	0	8
	45–54	42	53	1	4
	55–64	31	60	1	9
	65 lat i więcej	29	60	0	11
Wykształcenie	Podstawowe lub gimnazjalne	30	60	1	9
	Zasadnicze zawodowe	30	61	0	8
	Średnie	43	52	0	5
	Wyższe	50	40	1	9
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	57	1	8
	Miasto do 19 999	37	55	2	6
	20 000 – 99 999	38	53	0	10
	100 000 – 499 999	48	47	1	4
	500 000 i więcej mieszkańców	52	40	0	8
Poglądy polityczne	Lewicowe	58	38	1	4
	Centrowe	44	48	0	8
	Prawicowe	24	67	1	9
	Niesprecyzowane	42	47	1	10
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	53	2	24
	Raz w tygodniu	29	63	0	8
	1–2 razy w tygodniu	42	52	1	5
	Kilka razy w roku	52	41	1	6
	W ogóle nie uczestniczy	57	41	0	3

Zgodę na formalne związki partnerskie osób zarówno tej samej, jak i różnej płci na ogół deklarują zwolennicy PO i Nowoczesnej. W elektoracie Kukiz'15 zdania są podzielone – znaczny odsetek wyborców tej partii akceptuje wyłącznie związki heteroseksualne. Większość popierających PiS, a także niezamierzających obecnie głosować, zgodziłaby się na związki partnerskie, ale tylko par heteroseksualnych. Na tle pozostałych obie te grupy wyróżnia też odsetek kategoriycznych przeciwników formalnych związków partnerskich.

TABELA 7

Potencjalne elektoraty	Stosunek do legalizacji związków partnerskich			
	Całkowita aprobatą legalizacji związków partnerskich	Aprobata legalizacji związków partnerskich wyłącznie heteroseksualnych	Aprobata legalizacji związków partnerskich wyłącznie homoseksualnych	Całkowita dezaprobatą legalizacji związków partnerskich
	w procentach			
PO	67	31	0	2
Nowoczesna*	61	39	0	0
Kukiz '15	48	52	0	0
PiS	23	67	1	9
Niezamierzający głosować	36	53	0	11

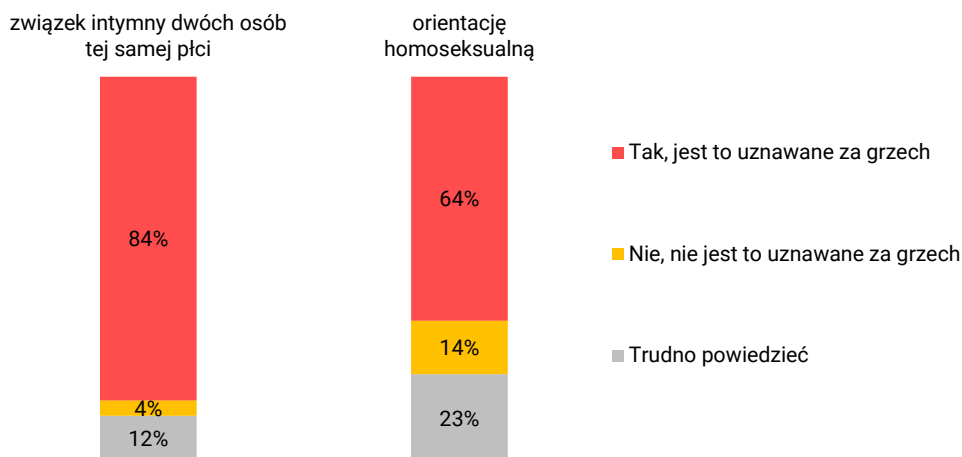
* Uwaga, niewielka liczebność tego elektoratu w próbie

RELIGIA

Ankietowanych zapytaliśmy, jaki jest, ich zdaniem, stosunek Kościoła katolickiego do homoseksualizmu. Niemal powszechne (84%) jest przekonanie, że Kościół katolicki uznaje związek intymny osób tej samej płci za grzech. Dwie trzecie badanych (64%) sądzi, że potępia również samą orientację homoseksualną. W tym drugim przypadku nie jest to jednak zgodne z nauczaniem Kościoła.

CBOS

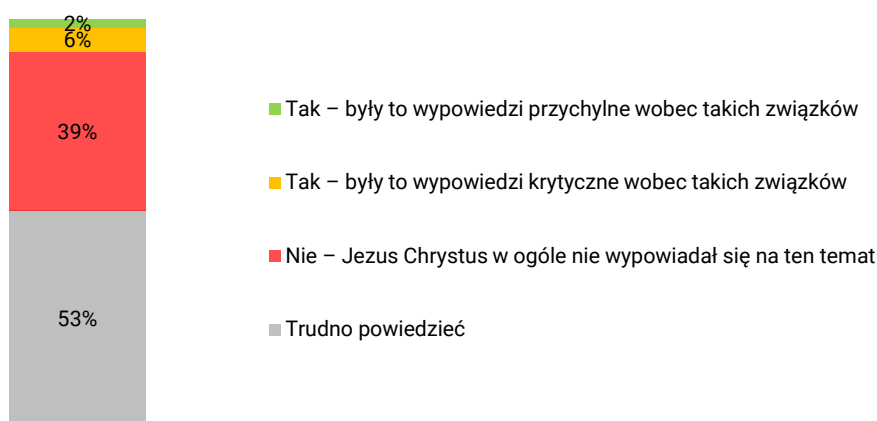
RYS. 7. Czy Kościół katolicki uznaje za grzech czy też nie:

Według wiedzy dwóch piątych badanych (39%) w Nowym Testamencie nie ma wzmianek, by Jezus Chrystus wypowiadał się na temat związków intymnych osób tej samej płci (jest to zgodne z prawdą). Ci, którym wydaje się, że to robił, częściej uważają, że wypowiadał się krytycznie (6%) niż przychylnie (2%). Ponad połowa Polaków (53%) nie ma zdania na ten temat.

CBOS

RYS. 8. Czy, według Pana(i) wiedzy, Jezus Chrystus wypowiadał się w Nowym Testamencie na temat związków homoseksualnych?

Poziom zorientowania w stanowisku Kościoła katolickiego wobec homoseksualizmu zależy od religijności badanych. Osoby najbardziej zaangażowane w praktyki religijne częściej niż pozostali wyrażają sprecyzowane opinie w tej sprawie. Częściej niż inni wskazują oni, że Kościół nie potępia osób o orientacji homoseksualnej. Nie zmienia to jednak faktu, że większość z nich podziela dominującą opinię w tej sprawie. Ponadto badani uczestniczący w praktykach religijnych kilkakrotnie w tygodniu częściej wiedzą, że w słowach Jezusa zawartych w Nowym Testamencie nie było mowy o związkach homoseksualnych, ale jednocześnie znaczna ich część jest przekonana, że wypowiadał się on o takich związkach krytycznie.

TABELA 8

Udział w praktykach religijnych	Czy Kościół katolicki uznaje za grzech czy też nie:					
	związek intymny dwóch osób tej samej płci			orientację homoseksualną		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Kilka razy w tygodniu	91	4	5	64	20	16
Raz w tygodniu	85	4	11	63	17	20
1–2 razy w tygodniu	82	3	15	65	11	24
Kilka razy w roku	86	3	11	62	10	28
W ogóle nie uczestniczy	80	7	13	67	10	22

TABELA 9

Udział w praktykach religijnych	Czy, według Pana(i) wiedzy, Jezus Chrystus wypowiadał się w Nowym Testamencie na temat związków homoseksualnych?			
	Tak – były to wypowiedzi przychylnie wobec takich związków	Tak – były to wypowiedzi krytyczne wobec takich związków	Nie – Jezus Chrystus w ogóle nie wypowiadał się na ten temat	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kilka razy w tygodniu	0	31	49	20
Raz w tygodniu	2	6	44	48
1–2 razy w tygodniu	0	2	41	57
Kilka razy w roku	1	4	31	65
W ogóle nie uczestniczy	4	3	28	65

Sposób postrzegania stanowiska Kościoła katolickiego wobec osób o orientacji homoseksualnej jest w pewnym stopniu związany z postawą respondentów wobec homoseksualizmu. Ci, którzy uznają go za dewiację, której nie powinno się tolerować, częściej niż pozostali uważają, że Kościół również tę orientację potępia, a także w większym stopniu skłonni są twierdzić, że krytyka związków homoseksualnych zawarta była w ewangeliach.

TABELA 10

Czy uważa Pan(i), że:	Czy Kościół katolicki uznaje za grzech czy też nie orientację homoseksualną?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	72	10	18
– homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, lecz należy go tolerować	63	16	21
– homoseksualizm jest rzeczą normalną	60	15	24

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 11

Czy uważa Pan(i), że:	Czy, według Pana(i) wiedzy, Jezus Chrystus wypowiadał się w Nowym Testamencie na temat związków homoseksualnych?			
	Tak – były to wypowiedzi przychylnie wobec takich związków	Tak – były to wypowiedzi krytyczne wobec takich związków	Nie – Jezus Chrystus w ogóle nie wypowiadał się na ten temat	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	0	10	49	41
– homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, lecz należy go tolerować	2	6	37	55
– homoseksualizm jest rzeczą normalną	2	2	34	62

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Większość Polaków postuluje tolerancję wobec homoseksualizmu, z czego niewielka, ale zwiększająca się na przestrzeni lat grupa, postrzega homoseksualizm jako coś normalnego. Zauważalnie niższy niż w poprzedniej dekadzie jest jednocześnie poziom nietolerancji. Prawdopodobne jest, że w związku z nieco lepszym klimatem społecznym rośnie liczba coming-outów, na co wskazuje najwyższy z dotychczas zarejestrowanych odsetek respondentów znających osobiście kogoś o orientacji homoseksualnej. Warto jednak zaznaczyć, że deklarowana tolerancja ma spore ograniczenia. Ponad połowa Polaków nie akceptuje legalizacji związków partnerskich par jednopłciowych, jeszcze więcej jest przeciwników zawierania przez nie małżeństw, nie mówiąc już o adopcji dzieci. Co więcej, przeważająca część opinii publicznej nie chce też, by pary homoseksualne pokazywały publicznie swój sposób życia. Można dodać, że istnieje niezrozumienie stanowiska Kościoła katolickiego wobec homoseksualizmu, ponieważ większości badanych wydaje się, że uznaje on orientację homoseksualną za grzech.

Opracował

Michał Feliksiak